

РЕЦЕНЗИЯ

на представените материали за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” по област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика – Педагогика на лица със слухови нарушения)

Рецензент: **Проф. д-р Пелагия Михайлова Терзийска**

Кандидат: **гл. ас. д-р Светослава Николова Съева**

Настоящата рецензия е изготвена на основание заповед № 1283/28.08.2023 г. на ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски”, както и на решение на научното жури по процедурата.

В конкурса за „доцент”, обявен в Държавен вестник, бр. 57 от 04.07.2023 г единствен кандидат е гл. ас. д-р Светослава Съева.

Процедурите по хода на конкурса са в съответствие със ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на ЮЗУ „Неофит Рилски”, Благоевград. Кандидатът - гл. ас. д-р Светослава Съева, е изпълнила минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и допълнителните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски”.

I. Кратки биографични данни за кандидата

Гл. ас. д-р Светослава Съева е преподавател в катедра „Управление на образованието и специална педагогика” на Факултет по педагогика при ЮЗУ „Неофит Рилски”. Тя е магистър по Специална педагогика - Слухово-речева рехабилитация. По същата специалност е и бакалавър. Като докторант на ЮЗУ „Неофит Рилски“ защитава докторска дисертация на тема: „Мултимедийна стратегия за овладяване на английски език от ученици със слухови нарушения от 9, 10 и 11 клас на специалните училища” и придобива ОНС „Доктор”.

Образованието и професионалният ѝ път са тясно свързани с обучението на ученици с увреден слух, включително и работата ѝ като главен асистент. Опитът ѝ като учител по английски език на ученици с увреден слух от 9, 10 и 11 клас в

Средно специално училище с детска градина за деца с увреден слух „Проф. Дечо Денев”, гр. София и в съботни курсове, организирани от Асоциацията на родители на деца с увреден слух, както и работата ѝ като индивидуален учител на деца с увреден слух, деца с аутизъм, с умствена изостаналост, множество увреждания в Дневен център за рехабилитация и интеграция на деца със специални нужди „Покров Богородичен“, гр. София е солидна практическа и приложна основа за нейните научни изследвания.

След заемане на академичната длъжност „главен асистент“, д-р Съева участва в множество международни и национални проекти и специализации по тематиката на обявения конкурс. От 2022 г е член на различни асоциации и организации - INTERNATIONAL ASSOCIATION OF SPECIAL EDUCATION (IASE); Национална асоциация на преводачи по български жестов език (НАПЖЕБ); Съвета за българския жестов език към министъра на образованието и науката; THE NATIONAL DEAF CHILDREN'S SOCIETY. Член и сътрудник е на Асоциацията на родителите на деца с увреден слух (АРДУС) от 2001 г.

Всичко посочено по-горе я изгражда като специалист, който притежава високи професионални компетентности и значими личности качества.

Гл. ас. д-р Съева преподава дисциплините: Педагогика на лица със слухови нарушения; Методика на устната реч при деца със слухови нарушения, Невербална комуникация при деца със специални образователни потребности, Жестов език. Води упражненията по посочените дисциплини, както и по дисциплината Специална педагогика.

Следвайки избрания път на непрекъснато развитие тя търси отговори на актуални проблеми в областта на специалната педагогика, с акцент върху слуховите нарушения и успешно осъществява преподавателска и научно-изследователска работа. На научните форуми, на които участва д-р Съева представя доклади, демонстриращи резултати от направени изследвания.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция

В конкурса за заемане на академична длъжност „доцент“ гл. ас. д-р Светослава Съева участва с 14 публикации, както следва: хабилитационен труд,

2 монографии; 2 *статии* в съавторство публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (в Scopus и/или Web of Science); 8 *статии* и доклади публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове, от които 6 в сп. Специална педагогика, включително 2 в съавторство; 1 *студия* публикувана в редактиран колективен том.

Представената от кандидата справка за *цитиранията* показва общо 20 цитирания, от които 4 са в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове, 6 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране и 10 цитирания - в нереферирани списания с научно рецензиране.

Анализ на хабилитационния труд.

В конкурса за доцент гл. ас д-р Светослава Съева участва с *монография* на тема „Тотална комуникация“ (2022).

Монографичният труд е конструиран в увод, две глави, изводи и препоръки, заключение, цитирана литература и интернет източници, приложение.

В Увода авторът обосновава актуалността на разработваната от нея проблематика, като фиксира някои от най-важните проблеми и издига своето виждане за подхода „Тотална комуникация“ като един от съвременните подходи за комуникация, образование и социализация на лицата със слухови нарушения. Всичко това тя свързва с практическия си опит и лични наблюдения, включително и с практиката си на университетски преподавател.

Д-р Съева умело оформя концептуалната рамка и структурата на разработка, точно и ясно формулира основната цел и логически произтичащите от нея задачи.

На основата на проучени литературни източници и схващания на различни автори - български и чуждестранни, издадени най-вече през последните две десетилетия, в първа глава се:

- анализират дефинициите на базисни за монографичния труд термини, имащи отношение към подхода Тотална комуникация, условно разделени от автора на - понятия, свързани със самия подход и понятия, свързани с целевата

група на подхода, като предлага и собствена дефиниция на Тоталната комуникация при лица със слухови нарушения;

- прави еволюционен преглед на комуникацията при растителните и при животинските видове и анализ от една страна на комуникацията между отделни растителни и биологични видове и от друга на комуникацията при хората в онтогенетичен аспект. Обобщава, че общуването между биологичните видове и в еволюционен, и в онтогенетичен аспект е постоянен процес, който е динамичен и в същото време е съобразен с конкретната среда и с обстоятелствата, при които протича;

- поставя акцент върху подхода Тотална комуникация при лица със специални образователни потребности, включително върху спецификата му при лица със слухови нарушения. Последователно анализира особеностите и условията за прилагане на подхода Тотална комуникация при отделните категории лица със СОП, като отбелязва основната посока за прилагането му в процесите на тяхното общуване и образование. Авторът не противопоставя подхода Тотална комуникация на други, научно обосновани и използвани в практиката подходи и не ги омаловажава.

Втора глава е логически свързана с първа глава и представя експерименталното проучване, насочено към лицата със слухови нарушения. По-конкретно се изследва статута на Тоталната комуникация в България по отношение на процесите на тяхното общуване и обучение. Проучват се знанията, опита, нагласите и работните практики, които са свързани с подхода Тотална комуникация от страна на родители на деца и ученици със слухови нарушения и от страна на специалисти, работещи с ЛСН.

Д-р Съева умело прави многопластов анализ на събраните данни, включващ логическа и статистическа обработка на количествените данни и анализ на смисловите ядра на качествените данни. При извършения анализ и последвалата интерпретация на резултатите са очертани зависимости и статистически значими връзки, които подпомагат тълкуванието на получените данни. Направените изводи представят теоретичната и практическата ситуация на Тоталната комуникация у нас, в качеството ѝ на комуникативен и обучителен подход. Много

добро впечатление прави авторската убеденост в изложението на разглежданата проблематика. Формулираните обобщения и препоръки имат безспорен приложен аспект.

Анализ на други научни трудове

Публикациите на д-р Съева отразяват нейните изследователски търсения в три основни направления:

1. Обучение по чужд език при лица със слухови нарушения. Разглежда се в публикациите:

- „*Глухота и билингвизъм*“ – представя особености на обучението по чужд език при лица със слухови нарушения, възможности за усъвършенстване на процеса на обучение по английски език на ученици със слухови нарушения чрез използването на интерактивна компютърна програма. Прави се съпоставка между протичането на обучителните процеси и взаимодействия при наличието и отсъствието на слухови възприятия в норма. Насочва към често пренебрегваната комуникативна бариера, която чуващите хора поставят пред лицата със слухови нарушения – общо(не)достъпните надписи в екстериорната среда.
- Студията „*Особености при лица със слухови нарушения с би/трилингвистичен езиков статус*“ поставя акцент върху някои от водещите фактори, които оказват пряко влияние на усвояването на английски език от тези лица, предлага структура на примерна програма за работа по английски език с тях.
- Статията „*Типични грешки при ученици със слухови нарушения в първите етапи на обучението по английски език*“ представя и методически насоки на учителите по английски на учащи със слухови нарушения в начален етап на чуждоезиково обучение (английски език);
- Статията „*Общуване и английски език – особености при младежи с увреден слух от 5 европейски държави*“;
- Някои от подходите, използвани при приложението на компютърна програма за обучение по английски език на ученици със слухови нарушения

са представени в статията в съавторство Computer Enhanced English Language Tool for Students with Hearing Loss - a Bulgarian Study

2. *Възможности за общуване, пълноценно обучение и социализация на деца със слухови нарушения:*

- В монографичната разработката „Глухота в семейството“ се представят някои от най-често срещаните причини за слуховите нарушения в детска възраст, признаците за намален слух, актуалните класификации на степените и видовете нарушен слух, както и възможностите за общуване и за пълноценно обучение, и за ефективна социализация на деца със слухови нарушения.
- „Обучението на глухи и с увреден слух деца в специални и масови училища в България“ е статия, описваща обучителните практики в България в областта на работата с ученици със слухови нарушения.
- На проблема за *жестовия език* са посветени статиите „Сравнителен анализ на специализирани жестове от българския жестов език при ученици със слухови нарушения от България и Унгария“ и „Първи стъпки в жестовия език“ – и двете в съавторство.

3. *Обучение по специалност „Специална педагогика“* – разглежда се в два доклада от научнопрактическа конференция: „Обучението по специалност „Специална педагогика“ в Югозападния университет „Неофит Рилски“ и в университета „Лоранд Йотвьош“, Унгария – сравнителен анализ“ и „Състояние на практическото обучение в специалностите „Специална педагогика“ и „Социална педагогика“ – експертно мнение на базовите наставници и учители“ – в съавторство.

III. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност

Посочените по-горе публикации на д-р Съева определено имат приносен характер.

В теоретичен аспект:

1. Обогатена е теорията в областта на Специалната педагогика в частта от научното ѝ поле - Педагогика на лицата със слухови нарушения: уточнен

понятиен и терминологичен апарат, утвърдени научни и коректни понятия и термини, включително термина „жестов език“ (в публикации 1, 2, 3 от Списъка на публикациите).

2. Изяснени са по-задълбочено различни аспекти на глухотата и се подлагат на сериозен научен анализ някои, срещащи се в литературата факти, свързани с неразбирането на нейната същност (8, 10). Обсъдени се редица идеи за справяне с глухотата в широк социален аспект - семейството и обществото като цяло (3).
3. Разработени са цялостно два от най-актуалните за нашето време алтернативни подходи – „Билингвизъм” и „Тотална комуникация”. Изяснени са причините за тяхната поява, философската и социално-педагогическата им база, същността им, методологията и методите за приложението им и у нас, и много други важни характеристики на двата подхода, както и релациите им с останалите подходи (1, 2).
4. Изследвани и изведени са различни педагогически дейности, прилагани в процесите на чуждоезиковото обучение на лицата със слухови нарушения в България, в частност обучението по словесен английски език, съответно със и без наличието на жестов език (2).
5. Изследвани и анализирани са взаимовлиянието между трите основни езика, използвани от лицата със слухови нарушения – български словесен, български жестов и английски словесен език (1, 2).

II. В научно-практически аспект:

1. Обогатена е практиката със създадените първи специализирани жестове, публикувани на хартиен носител (книга – специализиран жестов речник) и на електронен носител (компакт-дискове, специализирана интернет страница за жестов език и компютърни програми). Съпоставени са нововъведените жестове в България с тези за същите понятия в Унгария (4, 5). Специализираните жестове се използват в практиката и значително подобряват обучението на учениците с нарушен слух.
2. Създадена е първата в България компютърна програма за обучение на лица със слухови нарушения по словесен английски език като втори/трети

език за учащите – с и без наличието на български жестов език – „Английски език за хора с увреден слух (начинаещи)“, 2006 г.

Установени са и са анализирани редица типични грешки, които допускат глухите учащи (6, 7, 9, 11).

3. Задълбочено са анализирани от позицията на възприемането и разбирането на посланията им от лицата със слухови нарушения четиринадесет лингвистични групи надписи от екстериорната градска лингвистична среда, което подобрява комуникативната адекватност на индивида в социума, както и цялостното функциониране на разглежданата категория лица (2, 12).

4. Изследвани и изяснени са особеностите при овладяването на графемите от английската азбука от учащи със слухови нарушения, което има важно значение за педагогическата практиката (2).

5. Обогатена е практическата помощ за родителите на децата със слухови нарушения чрез съвети по отношение на възпитанието на децата им, участие в обучението и в слухово-речевата им рехабилитация, а също и чрез насърчаване за обмяна на положителен родителски опит (3).

IV. Препоръки

1. Препоръчвам на гл. ас. д-р Светослава Съева да продължи научните си търсения и разработки по отношение комуникацията, образованието и социализацията на лицата със слухови нарушения. Смятам, че в тази насока тя би стигнала до още нови научни идеи, които да сподели със интересуващите се от тази проблематика.

V. Заключение

На основата на направения анализ и оценка на научноизследователската дейност, на представените публикации, значимите приноси, безспорните преподавателски компетентности и осъществявана учебна дейност убедено подкрепям кандидатурата на гл. ас. д-р Светослава Съева за заемане на академичната длъжност „доцент“ по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална

педагогика – Педагогика на лица със слухови нарушения) за нуждите на Факултет по педагогика на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

7.10. 2023 год.

Рецензент:
проф. д-р Пелагия Терзийска

REVIEW

of the submitted materials for participation in a competition for the occupation of an academic position "Associate Professor" in the field of higher education 1. Pedagogical sciences; professional direction 1.2. Pedagogy (Special pedagogy – Hearing impairments).

Reviewer: **Prof. Dr Pelagia Mihaylova Terziyska**

Кандидат: **Chief Assistant Professor Dr Svetoslava Nikolova Saeva**

This review was prepared on the basis of order No. 1283/28.08.2023 of the rector of South-West University "Neofit Rilski", as well as the decision of the Scientific jury on the procedure.

In the competition for "Associate Professor", announced in the State Gazette, no. 57 of 04.07.2023, the only candidate is Chief Assistant Professor Dr. Svetoslava Saeva.

The procedures for the course of the competition are in accordance with the Law on Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria and the Regulations for the Terms and Conditions for the Acquisition of Scientific Degrees and the Occupancy of Academic Positions of the South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad. The candidate Ch. Assistant Professor Dr. Svetoslava Saeva has fulfilled the minimum national requirements under Art. 2b, para. 2 and 3 of the Law on Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria and the additional rules for the development of the academic staff at the South-West University "Neofit Rilski".

II. Brief biographical data of the candidate

Ch. Assistant Professor Dr. Svetoslava Saeva is a lecturer in the Department of "Management of Education and Special Pedagogy" at the Faculty of Pedagogy at the South-West University "Neofit Rilski". She has a master's degree in Special Pedagogy - Auditory-Speech Rehabilitation. She is also a bachelor in the same specialty. As a doctoral student at the South-West University "Neofit Rilski", she defended her doctoral dissertation on the topic: "Multimedia strategy for mastering the English language by students with hearing impairments from the 9th, 10th and 11th grades of special schools" and obtained the Educational and Scientific Degree "Doctor".

Her education and professional path are closely related to the education of hearing-impaired students, including her work as a chief assistant. Her experience as an English language teacher of 9th, 10th and 11th-grade students with hearing impairment in the Special Secondary School with Kindergarten for Hearing Impaired Children «Prof. Decho Denev», Sofia and in Saturday courses organized by the Association of Parents of Hearing Impaired Children, as well as her work as an individual teacher of hearing impaired children, children with autism, with mental retardation, multiple disabilities in a Day Center for Rehabilitation and Integration of Children with Special Needs «Pokrov Bogorodichen», Sofia is a solid practical and applied basis for her scientific research.

After occupying the academic position of "chief assistant", Dr. Saeva participated in numerous international and national projects and specializations on the subject of the announced competition. Since 2022, she has been a member of various associations and organizations - INTERNATIONAL ASSOCIATION OF SPECIAL EDUCATION (IASE); National Association of Bulgarian Sign Language Interpreters; Council for the Bulgarian Sign Language to the Minister of Education and Science; THE NATIONAL DEAF CHILDREN'S SOCIETY. She has been a member and associate of the Association of Parents of Hearing Impaired Children (ARDUS) since 2001.

All of the above makes her a specialist who possesses high professional competences and significant personal qualities.

Chief assistant professor Dr. Saeva teaches the disciplines: Pedagogy of persons with hearing disorders; Methodology of oral speech in children with hearing disorders, Non-verbal communication in children with special educational needs, and Sign language. She leads the exercises in the specified disciplines, as well as in the Special Pedagogy discipline.

Following the chosen path of continuous development, she seeks answers to current problems in the field of special pedagogy, with an emphasis on hearing disorders, and successfully carries out teaching and research work. At the scientific forums in which she participates, Dr. Saeva presents reports demonstrating the results of research.

II. Characteristics of the scientific and scientific-applied production

In the competition for the occupation of the academic position "associate professor" chief assistant professor Dr Svetoslava Saeva participated with 14 publications, as follows: habilitation thesis, 2 monographs; 2 co-authored *articles* published in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned scientific information databases (in Scopus and/or Web of Science); 8 *articles* and reports published in non-refereed peer-reviewed journals or published in edited collective volumes, of which 6 in the journal Special Pedagogy, including 2 co-authored; 1 study published in an edited collective volume.

The *citation* report submitted by the applicant shows a total of 20 citations, of which 4 are in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned databases of scientific information or in monographs and collective volumes, 6 citations in monographs and collective volumes with peer review and 10 citations - in non-refereed peer-reviewed journals.

Analysis of the habilitation work.

Dr. Svetoslava Saeva participated in the competition for Associate Professor with a **monograph** on "Total Communication" (2023).

The monographic work is constructed in an introduction, two chapters, conclusions and recommendations, conclusion, cited literature and Internet sources, appendix.

In the Introduction, the author substantiates the relevance of the issues she develops by fixing some of the most important problems and raising her vision for the "Total Communication" approach as one of the modern approaches for communication, education and socialization of persons with hearing impairments. She connects all this with her practical experience and personal observations, including her practice as a university lecturer.

Dr. Saeva skillfully shapes the conceptual framework and the development structure, accurately and clearly formulates the main goal and the tasks logically arising from it.

On the basis of studied literary sources and opinions of various authors - Bulgarian and foreign, published mostly in the last two decades, in the first chapter:

- the definitions of basic terms for the monographic work related to the Total Communication approach are analyzed and conditionally divided by the author into -

concepts related to the approach itself and concepts related to the target group of the approach, offering her own definition of Total Communication for persons with hearing disorders;

- an evolutionary overview of communication in plant and animal species is made and an analysis of communication between individual plant and biological species on the one hand and of communication in humans in an ontogenetic aspect on the other. She summarizes that communication between biological species, both in evolutionary and ontogenetic aspects, is a constant process that is dynamic and at the same time tailored to the specific environment and circumstances in which it takes place;

- emphasis is placed on the Total Communication approach for persons with special educational needs, including its specificity for persons with hearing impairments. She consistently analyzes the features and conditions for applying the Total Communication approach to individual categories of persons with SEN, noting the main direction for its application in the processes of their communication and education. The author does not oppose the Total Communication approach to other, scientifically based and used in-practice approaches and does not disparage them.

The second chapter is logically connected to the first chapter and presents the experimental study aimed at persons with hearing impairments. More specifically, the status of Total Communication in Bulgaria is examined in relation to the processes of their communication and training. The knowledge, experience, attitudes and work practices related to the Total Communication approach on the part of parents of children and students with hearing impairments and on the part of professionals working with persons with hearing impairments are investigated.

Dr. Saeva skilfully performs a multi-layered analysis of the collected data, including logical and statistical processing of the quantitative data and analysis of the meaning cores of the qualitative data. During the performed analysis and the subsequent interpretation of the results, dependencies and statistically significant relationships were outlined, which support the interpretation of the obtained data. The conclusions drawn present the theoretical and practical situation of Total Communication in our country, as a communicative and educational approach. A very good impression is made by the

author's conviction in the presentation of the issues under consideration. Formulated summaries and recommendations have an indisputable applied aspect.

Analysis of other scientific works

Dr. Saeva's publications reflect her research pursuits in three main areas:

1. *Foreign language training for persons with hearing impairments.* It is considered in the publications:

- *"Deafness and bilingualism"* - presents features of learning a foreign language for persons with hearing impairments, opportunities to improve the process of learning English for students with hearing impairments through the use of an interactive computer program. A comparison is made between the course of learning processes and interactions in the presence and absence of normal auditory perception. It points to the often neglected communicative barrier that hearing people put in front of people with hearing impairments – generally (in)accessible signage in the exterior environment.
- The study "Characteristics of hearing-impaired persons with bi/trilingual language status" emphasizes some of the leading factors that have a direct impact on the acquisition of English by these persons. It offers a structure for an exemplary program for working with them in English.
- The article "Typical mistakes of hearing impaired students in the first stages of English language learning" also presents methodological guidelines for English teachers of hearing-impaired students in the initial stages of foreign language learning (English language);
- The article "Communication and English - characteristics of young people with hearing impairment from 5 European countries";
- Some of the approaches used in the application of a computer program for teaching English to students with hearing impairments are presented in the co-authored article "Computer Enhanced English Language Tool for Students with Hearing Loss - a Bulgarian Study".

2. *Possibilities for communication, full training and socialization of children with hearing disorders:*

- The monograph "*Deafness in the Family*" presents some of the most common causes of hearing impairments in childhood, signs of reduced hearing, current classifications of degrees and types of impaired hearing, as well as opportunities for communication and for full training and effective socialization of hearing-impaired children.
  - "Education of Deaf and Hard of Hearing Children in Special and Mainstream Schools in Bulgaria" is an article describing educational practices in Bulgaria in the field of working with students with hearing impairments..
  - The articles "Comparative Analysis of Specialized Gestures from the Bulgarian Sign Language in Students with Hearing Impairments from Bulgaria and Hungary" and "First Steps in Sign Language" are devoted to the issue of *Sign Language* - both co-authored.
3. *Training in the speciality "Special Pedagogy"* - is considered in two reports from a scientific-practical conference: "The Training in the Speciality "Special Pedagogy" at the South-West University "Neofit Rilski" and at the University "Lorand Eotvos", Hungary - a Comparative Analysis" and "State of the Practical Training in the Specialities "Special pedagogy" and "Social pedagogy" - Expert Opinion of Institution's Mentors and Teachers" - co-authored.

III. Main contributions in scientific, scientific applied and lecturing activities

Dr. Saeva's above-mentioned publications are definitely of a contributing nature.

In a theoretical aspect:

6. The theory in the field of Special pedagogy has been enriched in the part of its scientific field - Pedagogy of persons with hearing loss: specified conceptual and terminological apparatus, established scientific and correct concepts and terms, including the term "Sign language", (in publications 1, 2, 3 of the List of Publications).
7. Different aspects of deafness are clarified in more depth and some facts found in the literature related to the misunderstanding of its essence are subjected to a serious scientific analysis (8, 10). A number of ideas have been discussed

for dealing with deafness in a broad social aspect - the family and society as a whole (3).

8. Two of the most relevant alternative approaches of our time - "Bilingualism" and "Total communication" - have been fully developed. The reasons for their appearance, their philosophical and socio-pedagogical basis, their essence, the methodology and methods of their application in our country, and many other important characteristics of both approaches, as well as their relations with other approaches, are clarified (1, 2).
9. Various pedagogical activities applied in the processes of foreign language training of persons with hearing impairments in Bulgaria, in particular, the training in spoken English, respectively with and without the presence of sign language, have been researched and brought out (2).
10. The mutual influence between the three main languages used by persons with hearing loss - Bulgarian verbal, Bulgarian sign language and English verbal language - has been studied and analyzed (1, 2).

II. In a scientific and practical aspect:

1. The practice was enriched with the first specialized gestures created, published on paper (a book-specialized sign dictionary) and on electronic media (CDs, a specialized website for sign language and computer programs). The newly introduced gestures in Bulgaria were compared with those for the same concepts in Hungary (4, 5). Specialized gestures are used in practice and significantly improve the learning of hearing-impaired students.

2. The first computer program in Bulgaria for training people with hearing impairments in verbal English as a second/third language was created for learners - with and without the presence of Bulgarian sign language - "English for the hearing impaired (beginners)", 2006. A number of typical errors made by deaf learners have been identified and analyzed. (6, 7, 9, 11).

3. Fourteen linguistic groups of inscriptions from the exterior urban linguistic environment have been thoroughly analyzed from the standpoint of the perception and understanding of their messages by persons with hearing impairments, which improves the communicative adequacy of the individual in

society, as well as the overall functioning of the considered category of persons (2, 12).

4. The peculiarities of mastering the graphemes of the English alphabet by students with hearing loss have been investigated and clarified, which has an important importance for pedagogical practice (2).

5. Practical help for parents of hearing-impaired children has been enriched through advice regarding the upbringing of their children, participation in training and in their auditory-speech rehabilitation, and also by encouraging the exchange of positive parenting experiences (3).

IV. Recommendations

1. I recommend to Chief Assistant Professor Dr. Svetoslava Saeva to continue her scientific research and development regarding communication, education and socialization of persons with hearing impairments. I believe that in this direction she would come up with more new scientific ideas to share with those interested in this issue.

V. Conclusion

On the basis of the analysis and evaluation of the research activity, the presented publications, the significant contributions, the indisputable teaching competencies and the educational activity carried out, I firmly support the candidacy of Chief Assistant Professor Dr. Svetoslava Saeva for the academic position of "Associate Professor" in the field of higher education 1. Pedagogical sciences, professional direction 1.2. Pedagogy (Special pedagogy – Hearing impairments) for the needs of the Faculty of Pedagogy of the South-West University "Neofit Rilski".

7/October/2023

Reviewer:

Prof. Dr. Pelagia Terziyska